

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA "ADMINISTRAREA PUBLICĂ"

Directorul Școlii Naționale de Administrație Publică din Polonia în vizită la AAP

Pe 21 martie curent, la Academia de Administrare Publică, s-a aflat într-o vizită de lucru Jan PASTWA, director al Școlii Naționale de Administrație Publică din Varșovia, Polonia, care a fost salutat de prim-prorectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar.

În prima parte a vizitei, dl Jan Pastwa a ținut o prelegere în fața profesorilor și masteranzilor Academiei în cadrul căreia s-a referit la istoria și evoluția serviciului public din Polonia, la activitatea Școlii Naționale de Administrație Publică. Domnia sa a menționat că se simte foarte bine aici, printre colegi, el singur fiind funcționar public. După ce a fost licențiat în drept la Universitatea din Gdansk, a trecut instruirea în cadrul Școlii Naționale de Administrație

Publică, în 1994, și după mai multe funcții în serviciul public al țării, din 26 noiembrie 2012 a preluat conducerea acestei instituții.

Dl Jan Pastwa a ținut să accentueze că pentru populația din Polonia serviciul public are o importanță tot atât de mare ca și alegerile, jurisprudența, mass-media independente, fiindcă permit cetățenilor să exercite influență asupra activității conducerii statului. D-lui a făcut apoi o incursiune în istoria serviciului public al Poloniei, punctând principalele etape ale tranziției de la regimul totalitar la cel democratic, până la reforma din 1990 a administrației publice locale, când au avut loc pentru prima dată alegeri libere în APL de toate nivelurile. Ele au devenit pe deplin autonome ca formă de administrare și financiară, fapt ce a adus beneficii enor-

me comunităților, care s-au modernizat, constituind un model pentru mai multe țări din Europa Centrală și de Est. Oaspetele polonez s-a referit, de asemenea, la noul sistem independent de promovare a cadrelor în funcțiile publice, fiind format în acest scop un Consiliu al serviciului public, care monitorizează ca funcționarul public să corespundă din punctul de vedere al următoarelor calități: profesionalismul, imparțialitatea, neutralitatea politică. Or, funcționarul public trebuie nu numai să promoveze în cunoștință de cauză politicile statului pe plan intern și extern, dar și să se implice activ în elaborarea programelor guvernamentale de dezvoltare a țării.

Dl Jan Pastwa a răspuns la întrebările participanților la întâlnire cu referire la influența politicului asupra serviciului public, reforma descentralizării, îndeosebi în domeniul educației, reforma judiciară etc.

Conform unei frumoase tradiții de la Academie, dl Oleg Ba-

lan i-a înmănat oaspetelui și colegului polonez, Jan Pastwa, un cadou cu emblema Academiei.

Întâlnirea a continuat cu o întrevedere în sala Senatului a Academiei a dlui Oleg Balan cu dl Jan Pastwa, care au făcut prezentări reciproce ale celor două instituții de învățământ, au discutat mai multe aspecte referitor la activitățile Academiei de Administrare Publică și a Școlii de Administrație Publică din Varșovia. Oaspetele polonez a menționat că Școala nu este o instituție de învățământ superior, ci doar de instruire a funcționarilor publici și nu acordă diplome. Ciclul de instruire este de 20 de luni și anual sunt instruiți 40 de funcționari publici. În continuare, Domnia sa s-a referit la modalitățile de selecție prin concurs a candidaților pentru cursurile de instruire, la procesul de instruire, stagiile în administrațiile publice din Polonia și de peste hotare, menționând că absolvenții Școlii activează în funcții înalte

(Continuare în pag. 3)

SUMAR

Oficial.....	2
Cooperare internațională.....	3
Viața Academiei.....	4
Administrația publică locală.....	5
Finanțele publice locale.....	6-7
Istoria noastră. D. Bogos.....	8-9
În lumea științei și tehnicii.....	10
Dura lex, sed lex.....	11
Diverse.....	12

Întrevedere Nicolae TIMOFTI – Traian BĂSESCU

Președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, a avut, recent, la Iași, o întrevedere cu omologul său român, Traian Băsescu. Cei doi șefi de stat au discutat aspecte ale relațiilor bilaterale dintre Republica Moldova și România, perspectivele integrării europene a țării noastre și situația regională.

După întrevederea tête-à-tête cu Traian Băsescu, președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, a făcut următoarea declarație pentru presă.

„Am avut o discuție extrem de consistentă și agreabilă cu domnul președinte Traian Băsescu, căruia îi mulțumesc încă o dată pentru deschiderea și prietenia pe care o arată Republicii Moldova.

În mod firesc, convorbirea noastră a vizat, în primul rând, situația din regiune, după anexarea de către Federația Rusă a peninsulei Crimeea, act pe care țările noastre nu-l recunosc și-l

califică drept o încălcare gravă a dreptului internațional. În acest context regional dificil, inclusiv pentru Republica Moldova, am convenit cu domnul președinte Traian Băsescu asupra necesității impulsivării procesului de integrare europeană în care este antrenată Republica Moldova. Punctual, am vorbit despre importanța semnării, cât mai curând, de către Republica Moldova, a Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană.

De asemenea, țara mea solicită Uniunii Europene să i se ofere o perspectivă clară de

aderare la spațiul comunitar. L-am rugat pe domnul președinte, Traian Băsescu, să susțină, la nivelul Uniunii Europene, această dorință firească, această voință a Republicii Moldova.

Ne-am împărtășit cu domnul președinte punctele de vedere asupra conflictului transnistrean. Interesul ambelor părți, ca și al întregii comunități internaționale, este ca atmosfera în această zonă să rămână calmă, iar abordările să fie constructive.

Am discutat cu domnul președinte și aspecte importante ale colaborării noastre economice și culturale. Guvernele țărilor noastre desfășoară proiecte ample în aceste domenii, în beneficiul cetățenilor de pe ambele maluri ale Prutului”.

Cea de-a 18-a reuniune a Comitetului de Cooperare Parlamentară UE – Republica Moldova a avut loc la Chișinău, în perioada 25 – 26 martie 2014. În cadrul reuniunii au fost discutate aspecte privind situația actuală a cooperării dintre UE și Republica Moldova, fiind trecute în revistă progresele înregistrate în procesul de negociere a Agendei de Asociere UE – Republica Moldova, liberalizarea regimului de vize, implementa-

rea reformelor.

Lucrările reuniunii au fost deschise de copreședinții Comitetului de Cooperare Parlamentară UE – Republica Moldova: Ion Hadârcă și europarlamentarul Monica Macovei, viceministrul afacerilor externe și integrării europene, Iulian Groza, șeful Delegației UE în Republica Moldova, Pirkka Tapiola.

Parlamentarii au discutat despre derularea reformelor în domeniul justiției, drepturile omului, administrației publice, combaterea corupției și crimei organizate. De asemenea, au fost abordate aspecte privind

politicile economice și financiare, de dezvoltare regională în contextul implementării Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător UE – Republica Moldova.

Un subiect aparte pe agenda discuțiilor l-a constituit situația școlilor cu predare în grația latină din regiunea transnistreană. De asemenea, deputații din Parlamentul Republicii Moldova și din Parlamentul European au urmărit modul în care au fost implementate recomandările celei de-a 17-a reuniuni a Comitetului de Cooperare Parlamentară UE – Republica Moldova, desfășurată

în iunie 2013, la Bruxelles.

În finalul celei de-a 18-a reuniuni a Comitetului de Cooperare Parlamentară UE – Republica Moldova, a fost adoptată o serie de recomandări adresate autorităților Republicii Moldova și Comisiei Europene.

Comitetul de Cooperare Parlamentară UE – Republica Moldova reprezintă un for care exercită controlul parlamentar asupra implementării Acordului de Parteneriat și Cooperare dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Comitetul se reunește de două ori pe an, o dată la Bruxelles și o dată la Chișinău.

Securitatea energetică a R. Moldova susținută de S.U.A.

Această temă a fost abordată în cadrul întâlnirii Primu-

lui-Ministru, Iurie Leancă, cu Ambasadorul Carlos Pascual, coordonator pentru securitate energetică a Departamentului de Stat al S.U.A. Șeful Executivului l-a informat pe oficialul american despre acțiunile întreprinse de Guvernul de la Chișinău în vederea asigurării securității energetice a Republicii Moldova, atât în aprovizionarea

cu gaze, cât și cu energie electrică. Oficialii au discutat despre Planul de interconexiune a sistemului energetic al Republicii Moldova cu cel al Uniunii Europene, prin România.

„Este Planul prioritar al Guvernului în asigurarea securității energetice. Vor fi luate toate măsurile pentru ca acest Plan să fie realizat cât mai curând”,

a dat asigurări Premierul Iurie Leancă.

Părțile au salutat lansarea Dialogului Strategic între Republica Moldova și Statele Unite ale Americii și crearea unui grup de lucru comun în domeniul energetic, care va elabora un mecanism de consultare și și-au exprimat interesul în avansarea acestui dialog.

Directorul Școlii Naționale de Administrație Publică din Polonia în vizită la AAP

(Sfârșit. Început în pag. 1)

ale statului. O condiție pentru absolvenții Școlii, unde sunt instruiți cu finanțare de la buget, conform prevederilor legislației în vigoare, este că ei sunt obligați ca timp de 5 ani să activeze în serviciul public al țării.

În cadrul discuțiilor au fost abordate aspecte ale aplicării sistemului de învățământ de la Bologna, modalitatea de angajare a absolvenților Școlii Naționale de Administrație Publică, fiind acordată atenție posibilităților de susținere a stagiilor peste hotare din practica poloneză. În acest context, dl Oleg Balan a ținut să menționeze cooperarea largă

cu instituții similare din mai multe țări europene și tradiția Academiei de a invita în fiecare lună ambasadori, personalități marcante de peste hotare pen-

tru a ține prelegeri în fața profesorilor și masteranzilor. Dar, în același timp, este necesar de a găsi posibilități pentru a trimite la stagii peste hotare pro-

fesori și masteranzi și, în acest sens, ar fi de un real folos experiența colegilor din Polonia, fiind reiterat interesul pentru o continuă colaborare dintre Academia de Administrare Publică și Școala de Administrație Publică. În context, dl Oleg Balan l-a invitat pe dl Jan Pastwa la solemnitățile cu prilejul Zilei Academiei din 21 mai, invitație primită de oaspete cu amabilitate.

La întrevvedere au participat dnele Maria STRECHII, director al Departamentului organizarea instruirii, și Silvia DULSCHI, șefa Direcției cooperare internațională și investigații științifice.

Cor. „F.P.”

Strategia de reformare a justiției discutată în cadrul Academiei de Administrare Publică

Pe 18 martie curent, la Academia de Administrare Publică s-a aflat într-o vizită de documentare dl Thomas NAPERT, expert internațional al Proiectului Uniunii Europene „Suport în coordonarea reformei în domeniul justiției”, aflat în curs de implementare în Republica Moldova în cadrul Strategiei de Reformare a Sectorului Justiției. Scopul vizitei a constitu-

it monitorizarea și evaluarea locului și rolului Academiei în implementarea strategiei europene de reformare a justiției, prevăzute pentru anii 2010-2016.

Prim-prorectorul Academiei, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, l-a informat pe oaspete cu activitatea Academiei, cu realizările acesteia din ultimii ani,

accentul fiind pus pe perfecționarea procesului de studii, implementarea metodelor și formelor moderne de învățământ pentru asigurarea pregătirii funcționarilor publici la nivelul standardelor europene și internaționale.

În continuare discuțiile s-au axat pe mai multe aspecte ale procesului de studii: curricula de instruire pentru masteranzi și audienții cursurilor de dezvoltare profesională, numărul și durata cursurilor de instruire și evaluarea lor, metodologia de selectare a audienților, rezultatele înregistrate în sensul perfecționării măiestriei profesionale a funcționarilor publici din APC și APL, experiența profesională a profesorilor și a formatorilor.

Dl T.Napert s-a interesat în mod deosebit de cursurile cu tematica ce ține de elaborarea și avizarea actelor normative. Dl Oleg Balan a menționat,

că Academia de Administrare Publică participă la avizarea actelor normative, a noilor proiecte de legi în domeniu. În cadrul cursurilor tematica respectivă este abordată sub diferite aspecte. În acest context, oaspetele a sugerat necesitatea introducerii pe viitor în planul de studii a unor cursuri speciale cu tematica respectivă.

Plăcut impresionat de activitatea fructuoasă a Academiei, dl T. Napert și-a exprimat în finalul întrevederii speranța la o colaborare mai strânsă în cadrul strategiei europene de reformare a justiției din Republica Moldova.

La întrevvedere au participat dnele Maria STRECHII, director al Departamentului organizarea instruirii, și Silvia GORIUC, șefa Catedrei științe juridice.

Cor. „F.P.”

Ședința Consiliului Științific al Academiei

Consiliul Științific al Academiei de Administrare Publică s-a convocat în ședință la 27 martie 2014, la care au fost abordate mai multe subiecte importante pentru activitatea de cercetare în cadrul instituției. Ședința Consiliului a fost prezidată de prim-prorectorul Academiei, dl Oleg BALAN.

Printre chestiunile discutate în cadrul ședinței au fost: racordarea temelor tezelor de doctorat noilor specialități științifice, conform Nomenclato-

rului specialităților științifice, aprobat prin Hotărârea de Guvern, nr. 199, din 13.03.2013. În temeiul acestei Hotărâri, Consiliul Național de Atestare și Acreditare a adoptat la 31 martie 2011 propria decizie, AT-2/6-3, prin care a stipulat că termenul de valabilitate a temelor de doctorat este de 10 ani.

Un alt subiect, propus spre examinare Consiliului științific, a ținut de aprobarea programelor individuale de activitate

a doctoranzilor anului I de studii. Fiecare doctorand, conform prevederilor Regulamentului privind organizarea studiilor de doctorat, urmează să realizeze activități de aprofundare a cunoștințelor teoretice în domeniul specialității științifice de metodologie a cercetărilor științifice, a tehnologiilor informaționale și limbilor străine aplicate, să participe la viața științifică a Academiei. Toate aceste activități sunt parte a programului individual de instruire a doctorandului, elaborat de către acesta împreună cu conducătorul științific. Programele individuale de activitate ale doctoranzilor anului I au fost examinate și discutate în cadrul catedrei Științe administrative. Consiliul a decis acceptarea și aprobarea lor.

O informație deosebit de importantă a fost adoptarea de către C.N.A.A. a deciziei privind

conferirea gradului științific de doctor/doctor habilitat în științe administrative cercetătorilor din A.A.P., care vor susține teze de doctor și doctor habilitat la specialitățile: 563.01 – Teoria și metodologia administrației publice și 563.02 – Organizarea și dirijarea în instituțiile administrației publice; servicii publice. Considerăm că această decizie va contribui semnificativ la sporirea prestigiului domeniului de cercetare al Academiei de Administrare Publică.

În contextul procesului de reacreditare științifică, la propunerea C.N.A.A., a fost, de asemenea, discutată problema modificării denumirii profilului științific de cercetare al Academiei.

Silvia DULCHII,
șefa Direcției cooperare
internațională și investigații
științifice

„Ce înseamnă a fi european?”

„European este cel care are nostalgia Europei”
Milan Kundera

Martți, 25 martie 2014, la Biblioteca Științifică a Academiei de Administrare Publică a avut loc o masă rotundă cu genericul „Ce înseamnă a fi european?”, organizată de Catedra științe politice și relații internaționale și Biblioteca Științifică a Academiei cu masteranzii grupei 113 Relații internaționale, masterat cercetare. Discuția a fost moderată de dna Rodica RUSU, doctor, conferențiar universitar.

Scopul activității l-a constituit expunerea și punerea în discuție a eseurilor elaborate de către masteranzi în care au fost reflectate meditațiile, trăirile, percepțiile tinerilor pe marginea ideii de a fi european, idei trecute prin prisma analizei componentelor identității europene, a provocărilor presupuse adiacente

statutului de a fi european.

Discuțiile participanților, concepute sub aspectul unor abordări particulare s-au axat pe conceptul complex privind identitatea europeană, problemele ce țin de valorile comune ale Europei și europenilor, normele, semnificațiile, acțiunile și atitudinile comportamentale, suporturile materiale și spirituale, acțiunile care vizează

schimbările obiective și subiective, cantitative și calitative. Participanții la masa rotundă au analizat, de asemenea, problemele și perspectivele integrării europene a Republicii Moldova, au fost formulate idei, a căror realizare ar contribui la accelerarea acestui proces.

De asemenea, participanții la masa rotundă au fost familiarizați cu o gamă largă de

publicații care abordează tematica culturii și civilizației europene, identității și conștiinței europene, evoluției și perspectivelor UE, politicile UE, vectorul european al Republicii Moldova, publicații vernisate la expoziția de carte cu genericul „Uniunea Europeană – evoluție, perspective, provocări”

În final, moderatorul întrunirii, dna dr. Rodica Rusu a generalizat ideile și abordările participanților la discuții, prezentând în mod concis concluzii și soluții fezabile de tratare a subiectului „Ce înseamnă să fi european?”, ce presupune apropierea de standardele europene, necesitatea implementării reformelor în domeniile socioeconomice și politice, menite să modernizeze țara și să asigure conformitatea cu criteriile și standardele europene.

Rodica SOBIESKI-CAMERZAN,
șefa secției informare
și documentare a AAP

La studii întru binele comunității

Gheorghe URECHEANU,
primar al comunei Bilicenii
Vechi, raionul Sângerei

Zilele fierbinți ale sesiunii de la Academia de Administrare Publică sunt pentru masteranzii la studiile cu frecvență redusă încă un test al cunoștințelor acumulate pe parcursul semestrului, care sunt îmbinate creativ cu practica de zi cu zi a științei administrației pentru o mai mare eficiență a funcțiilor publice, a serviciilor prestate. Fiind la sesiune, masteranzii rămân a fi aceiași responsabili pentru obligațiunile funcțiilor lor. Cu unul dintre ei am făcut cunoștință după ce a clarificat la celular o situație din teritoriu.

- Mă numesc Gheorghe Urecheanu, sunt primar al comunei Bilicenii Vechi, raionul Sângerei, care include și cătunul Coadă Iazului. Am clarificat unele chestiuni cu privire la proiectul apeductului pentru ambele localități ale comunei. Acest proiect este pentru noi unul de primă importanță la ora actuală ca oamenii să fie, în sfârșit, aprovizionați cu apă potabilă de calitate.

Această problemă, de rând cu altele, de mai mulți ani își așteptau rezolvarea, dar an de an carul stătea tot pe loc. Oamenii înțelegeau că până când în fruntea comunei nu va veni un adevărat gospodar, care să trăiască cu interesele lor, adică ale comunităților, la careva schimbări nu te poți aștepta.

Și intuiția le-a spus că un asemenea gospodar poate fi Gheorghe Urecheanu. Cu toate că era de baștină din Sângerei, s-a stabilit cu traiul la Bilicenii Vechi, unde a venit după absolvirea Colegiului de Culturi Eterooleaginoase din Râșcani. Au urmat mai multe activități în fostele gospodării colective agricole din raion, apoi, după absolvirea Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare”, a lucrat în calitate de inspector în raioanele Telenești și Orhei, a încercat chiar, după cum au fost timpurile, să deruleze o afacere în Rusia, dar mai mare a fost dragostea de baștină care l-a readus acasă, la familie, între consătenii săi. Se apropiiau alegerile locale din 2011 și oamenii i-au propus să se înscrie în cursa electorală pentru funcția de primar. Era ceva nou pentru el, dar știa și singur de problemele satului, adunate ani în șir și lăsate de izbeliște, care deloc nu făceau cinste unui sat mare de gospodari, cu tradiții și istorie seculară. A fost într-un gând cu consătenii săi, care i-au încredințat soarta de mai departe a comunei, de fapt, speranțele lor întru schimbările spre bine multășteptate pentru un viitor mai bun al localităților lor.

- Am venit la primărie, își amintește Gheorghe Urecheanu, cu ferma convingere că pentru primenirea localităților, renovarea lor trebuie să mizăm doar pe puterile proprii și să căutăm în fiecare zi noi soluții sau abordări. Comuna Bilicenii Vechi este constituită din două sate și are peste 3800 locuitori și, pentru a construi o comunitate pe măsura sec. XXI, era necesar de acoperit mai multe lacune la capitolul infrastructură, de finanțat instituțiile educaționale, obiectivele de menire socială, de atras noi și noi investiții, de dezvoltat antreprenoriatul mic, desigur, în sfera agricolă. Și mă bucur că în toate aceste activități suntem susținuți de consăteni.

Astfel, că deja al treilea an, întreprindem eforturi împreună cu locuitorii satelor pentru a îmbunătăți viața în comunitate. Am reparat în varianta albă drumurile principale ale satelor, că pe timp ploios era imposibil de a circula pe ele. Dar grădinița de copii. Clădirea era aproape distrusă. Era numai o grupă și părinții aveau probleme de a lăsa undeva copiii pentru a merge la serviciu, la muncă. Așa că am dispus, în primul rând, reparația capitală a grădiniței, unde au fost alocate de la FISM 1,8 milioane de lei. Acum aici funcționează deja patru grupe, fiind disponibile 105 locuri pentru copii.

Era o mare problemă și cu casa de cultură, care, de asemenea, era în delăsare totală. Au fost investite peste 3 milioane de lei, fiind reconstruită capital cu o sală de 300 de locuri. Deja au fost organizate aici manifestări culturale cu prilejul sărbătorilor de iarnă, de 8 Martie. Sunt planuri de a forma colective de artiști amatori pentru copii și maturi. Cu alte cuvinte, a înviat viața culturală, spirituală a satului, fiind implicată tot mai mult și biblioteca publică din sat. Ne bucurăm cu toții.

După cum spune primarul, o problemă majoră era aprovizionarea cu apă a instituțiilor, obiectivelor de menire social-culturală, a gospodăriilor oamenilor. Pentru început au fost reabilitate două fântâni arteziene la care au fost conectate grădinița, gimnaziul, alte obiective. Dar era mult prea insuficient pentru întreaga comunitate. Și a fost elaborat proiectul pentru apeductul Sângerei – Bilicenii Vechi și Coadă Iazului la care să fie conectate toate gospodăriile din aceste localități, proiect aflat acum în derulare.

Desigur că pentru o administrare eficientă a comunei erau necesare cunoștințe teoretice în domeniu. Cu prima ocazie, de la începutul primu-

lui său mandat de primar, Gheorghe Urecheanu participă la primele cursuri de instruire de la Academia de Administrare Publică, unde și apare decizia de a se înscrie la studiile de masterat, la specializarea *Administrarea publică*.

- Sunt absolut necesare aceste studii, spune primarul Gh. Urecheanu. Fiind la frecvență redusă am posibilitatea de a îmbina teoria cu practica. Ceea ce învăț aici mă străduiesc să aplic în practică, în satele noastre, iar despre problemele din activitatea practică discut aici cu profesorii, care sunt de o pregătire deosebită, sau cu colegii și deduc cele mai bune soluții de rezolvare a lor. Și teza de master o voi scrie-o în baza practicii mele de administrator al celor două localități. Aici voi învăța cum să conlucrez mai bine cu oamenii, că avem astfel de practică, de a consulta mahalalele satelor ce trebuie de făcut, cum trebuie de făcut să fie cât mai bine pentru oameni, ba avem de gând să creăm și Sfatul bătrânilor, tot pentru consultații mai generale.

Renovarea localităților este o activitate continuă. Agenda primăriei include pentru acest an iluminarea stradală, urmând a fi instalate peste 100 de becuri, iar pentru viitorul apropiat - construcția unui parc de agrement și odihnă, a unui teren sportiv. Este vorba și de construcția unui nou cimitir, pentru care a fost deja ales un teren la margine satului, nu departe de biserică. Există și alte planuri de renovare a localităților comunei care să le redea un aspect modern, să fie atractive pentru tineret.

- Ne punem mari speranțe în noul sistem al finanțelor publice locale, care ne va permite să sporim taxele și impozitele pentru bugetul local, să gestionăm mai eficient finanțele locale întru prosperarea localităților și a traiului consătenilor, încheie optimist dialogul nostru primarul comunei Bilicenii Vechi, Gheorghe Urecheanu.

Autonomia locală înseamnă autonomie financiară

*Noul sistem al finanțelor publice locale implementat, începând cu 1 ianuarie 2014, în scopul experimentării lui în municipiul Chișinău și în raioanele Ocnița, Râșcani și Basarabeasca, după primele trei luni vine să confirme prioritățile autonomiei financiare a autorităților publice locale. Cu unele reflecții la această temă vine dna **Veronica HERȚA**, șef Direcție Generală Finanțe, primăria mun. Chișinău*

Luată în ansamblu, legea votată de Parlament la 1 noiembrie 2013 privind modificarea Legii finanțelor publice locale poate fi considerată ca un prim pas spre schimbări esențiale în sistemul actual al finanțelor publice locale. E un prim pas, deoarece fără autonomie financiară nu există autonomie locală. Ca să pornești proiecte investiționale pentru câțiva ani înainte ai nevoie de siguranță financiară. În alt mod, totdeauna un Prim-Ministru îți poate pune în față mult cunoscuta lozincă: "Nu sunt bani, nu sunt fonduri".

Nu este o noutate faptul că situația privind descentralizarea financiară și autonomia locală în Republica Moldova, declarată de la diferite tribune, rămânea neschimbată până la acest moment, reducându-se doar la promisiuni. Or, situația privind descentralizarea financiară și autonomia locală era criticată și de autoritățile publice locale din Republica Moldova. Chiar și criticile venite din partea instituțiilor europene în adresa democrației locale pe parcursul ultimilor 10 ani (inclusiv Raportul Consiliului Europei privind situația democrației locale, din 22 martie 2012), reflectau lipsa unei autonomii finan-

ciare locale reale, atenționau asupra centralizării excesive și a dependenței financiare totale a autorităților locale, care, în consecință, generează o politizare excesivă, incapacitatea și ineficiența întregului sistem de administrare publică locală.

Ca atare, descentralizarea reprezintă cedarea atribuțiilor centrale către nivelurile inferioare de administrare. Republica Moldova, ca moștenitoare a unui sistem sovietic centralizat de organizare, abia încearcă să iasă din acest sistem, în care toate inspectoratele și agențiile erau și sunt subordonate ministerelor de resort, iar autoritățile locale aveau în subordine doar industria locală și gospodăria comunală. În rest, toate societățile comerciale restructurate și transformate după anii '90 au fost subordonate ministerelor.

Cadrul legal al Republicii Moldova prevede că autoritățile publice locale se întemeiază pe principiile autonomiei locale și le este garantată autonomia financiară și bugetară, definită ca „dreptul autorităților publice locale de a dispune de resurse financiare proprii suficiente și de a le utiliza liber, în condițiile legii, prin adoptarea propriilor bugete locale”. Prin actele legislative privind administrația publică locală și descentralizarea administrativă sunt stabilite domeniile de activitate ale autorităților publice locale și competențele în efectuarea cheltuielilor publice.

Cât privește bugetul municipal Chișinău, voi remarca faptul că la partea de venituri în anul 2013 a fost aprobat în sumă de 2,790 mlrd. lei, pentru

anul 2014 se estimează veniturile în sumă de 2,729 mlrd. lei. Astfel, putem observa că, comparativ cu anul 2013, veniturile bugetului municipal s-au micșorat cu circa 61 milioane de lei. Totodată, ponderea veniturilor proprii și a defalcărilor este în descreștere, ce se explică prin faptul că începând cu anul 2014 cota defalcărilor pentru municipiu de la impozitul pe venit din salariu constituie 50% (pentru APL nivelul I -75%, oraș reședință de raion - 20%, raion -25%, municipiul Bălți -45%). Iar în ce privește impozitul pe venit persoane juridice pentru toate UAT constituie deja 0, comparativ cu 50% din perioada de până la 2014.

Încă în procesul discuțiilor asupra legii, administrația mun. Chișinău a menționat că este necesar ca veniturile bugetelor unităților administrativ-teritoriale să fie constituite din toate tipurile de impozite, taxe și plăți formate în teritoriul respectiv și ca rezultat volumul veniturilor să nu fie mai mic decât, cel puțin, 50 la sută din baza fiscală din teritoriu. Conform datelor pe anul 2012, din baza fiscală din teritoriu, care a constituit 7317,2 mln. lei, bugetului municipiului Chișinău i-au revenit doar 34,2 la sută.

În această ordine de idei, suntem de părerea că excluderea impozitului pe venitul persoanelor juridice din categoria veniturilor defalcate ale bugetelor locale, va conduce la pierderea legăturii dintre bugetul local și economia locală. În același timp, înțelegem intenția Guvernului de a asigura creșterea gradului de autonomie financiară a UAT Găgăuzia,

ea fiind singura UAT în care sub formă de defalcări sunt 100% de la impozit pe venit, persoane fizice și juridice, TVA, accize și 50% din taxa fondului rutier, care va consolida și autonomia administrativă destul de largă de care beneficiază și în prezent respectiva UAT. De aceea, considerăm că de aceleași condiții și tratament ar trebui să beneficieze și alte UAT de nivelul doi, fiindcă prin aceste „sisteme” de autonomie locală se creează confuzii și inegalități.

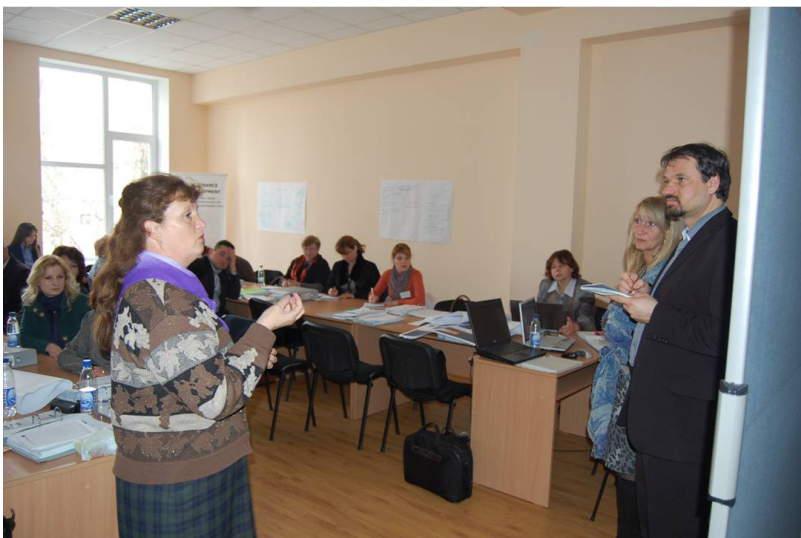
Pentru toate localitățile, cu excepția mun. Chișinău, sunt calculate transferuri cu destinație generală, care pentru localitatea de nivelul întâi sunt calculate în funcție de: populație, suprafață, venituri pe cap de locuitor. Pentru unitățile administrativ-teritoriale de nivelul doi - în funcție de populație și suprafață. Și cu toate că, pentru anul 2014 municipiul Chișinău este „pierzător”, fiind aprobate în bugetul de stat transferuri pentru acoperirea pierderilor în sumă de 177,7 milioane de lei, Primarul General al municipiului, dnul Dorin Chirtoacă, alături de alți primari, a susținut necesitatea aplicării legii începând cu 2014 pe întreg teritoriul Republicii Moldova, deoarece descentralizarea presupune transferul dreptului de a decide la nivelul inferior, iar centrul să-și păstreze doar dreptul de a stabili criteriile de evaluare și monitorizare pe baza lor și aprobarea funcționării sau retragerea dreptului de funcționare, dacă nu se respectă criteriile de performanță.

Noua Lege a finanțelor publice locale este în derulare. Am avut ocazia să vorbim cu mai mulți primari din cele trei raioane-pilot, care au menționat avantajele pe care le oferă legea respectivă pentru asigurarea unei adevărate autonomii locale. Dar este necesar de a munci mult, de a acumula o practică bună și a îmbunătăți managementul administrației publice locale pentru a spori volumul veniturile în bugetul local și a le gestiona eficient în interesul oamenilor și al comunităților.

Implementarea bugetării bazate pe performanță

În perioada 18 - 27 martie curent, la Academia de Administrare Publică s-au desfășurat cursuri de instruire pentru specialiștii Direcțiilor finanțe ale unităților administrativ teritoriale, în cadrul cărora au fost instruiți în calitate de formatori în domeniul bugetării pe programe și performanță. Aceste cursuri fac parte din campania de instruire în domeniul bugetării în bază de programe și performanță pentru administrația publică locală, lansată de Ministerul Finanțelor cu suportul Programului PNUD „Finanțele Publice pentru Dezvoltare” și în parteneriat cu Ministerul Finanțelor al Slovaciei.

Pe parcursul instruirii, participanții au studiat metodologia de elaborare, monitorizare

și raportare a bugetului pe programe și, în special, au obținut abilități practice de aplicare a tehnicilor și instrumentelor necesare pentru determinarea structurii programelor, a regulilor de formulare a scopurilor, a obiectivelor și indicatorilor

de performanță. De asemenea, au fost informați despre schimbările pe care le implică noua metodă de bugetare în modul de organizare a procesului bugetar la nivelul UAT și despre aceea cum vor fi delimitate rolurile și responsabilitățile dife-

ritor participanți la proces. De asemenea, experții din Slovacia, care au asigurat instruirea de bază în cadrul acestui curs, au împărtășit experiența țării lor în implementarea acestei reforme în administrația publică.

În conformitate cu Planul de activitate al Guvernului și cu Strategia națională de descentralizare, autoritățile publice locale de toate nivelurile urmează să implementeze treptat bugetarea pe performanță ca o metodă modernă și un instrument de management bugetar, care asigură stabilirea priorităților și adoptarea deciziilor bugetare în funcție de rezultatele programelor de cheltuieli. Astfel, autoritățile publice de nivelul II urmează să-și fundamenteze bugetele pe programe, începând cu proiectul bugetului pe anul 2015, iar autoritățile publice de nivelul I – începând cu proiectul bugetului pe anul 2016.

Opinii ale participanților la cursurile de dezvoltare profesională

Constantin GUDIMA,
șeful Direcției finanțe, consiliul raional Ocnița

Avem de îndeplinit o sarcină responsabilă - de a elabora un buget pentru anul 2015 bazat pe performanță. Și în acest sens, cursurile pe care le-am susținut sunt foarte importante. Mai mult ca atât, cunoștințele obținute la cursuri le vom transmite mai departe, în teritoriu, persoanelor responsabile de elaborarea

obiectivelor și programelor de activitate a autorităților locale. Organizarea acestor cursuri are o mare însemnătate deoarece se prevede ca din anul 2015 să se elaboreze bugetele pe bază de performanță la nivelul autorităților publice locale de nivelul 2, iar din 2016 - la autoritățile publice locale de nivelul 1.

Acum au fost prezenți la cursuri doar câte 2 specialiști din teritoriu, dar elaborarea bugetului bazat pe performanță necesită implicarea specialiștilor din toate domeniile de activitate a autorităților publice locale (învățământ, cultură, gospodărie etc.) și anume din această cauză există o necesitate continuă de organizare a cursurilor de dezvoltare profesională a tuturor categoriilor de funcționari publici.

Galina COLUN,
șefa Direcției finanțe, consiliul raional Orhei

Luând în considerare faptul că bugetarea pe bază de performanță va fi implementată cu începere de la 1 ianuarie 2015, cursurile de dezvoltare profesională sunt foarte importante. Am primit reperele principale, am aflat lucruri foarte utile privind elaborarea bugetelor pe bază de

performanță. Pe parcurs, am fost informați și din experiența altor țări în acest domeniu. Respectiv, noi, absolvenții cursului, vom fi cei care vom transmite cunoștințele mai departe, în cadrul altor seminare, funcționarilor de nivelul 2. Este un curs foarte interesant care sper, să dea o eficiență mai mare finanțelor publice.

Funcționarii publici trebuie să coeștientizeze un lucru - să învețe și să se perfecționeze continuu deoarece ei trebuie să asigure un management eficient al finanțelor publice locale și, în general, trebuie să fie un exemplu în raioane în ceea ce ține de aplicarea cadrului legal, atitudine și responsabilitate.

Pentru conformitate:
Traian ROPOT

Iurie Colesnic

Un primar care și-a eliberat orașul

Chișinăul a avut parte de personalități marcante, îndeosebi în perioada interbelică, sub îndrumarea cărora s-a dezvoltat în spiritul demnității naționale și al valorilor europene. Printre ei se înscrie și Dimitrie Bogos, primar de Chișinău, în perioada anilor 1931 – 1933, dar și un activist înflăcărat al Marii Uniri de la 1918, publicist de excepție, care a promovat insistent pe tot parcursul vieții sale identitatea, cultura și tradițiile neamului românesc.

Dimitrie Bogos s-a născut la 14 iunie 1889, în comuna Grozești, jud. Lăpușna, a fost fiul lui Dimitrie (preot) și Vera. Școala primară a făcut-o la Boldurești, jud. Lăpușna. De la părinții săi a moștenit dragostea de pământul natal și de neam, care i-au altoit-o de mic copil. După cum își amintește și fiica sa, Nina Bogos-Manuilă, despre discuțiile avute cu tatăl său.

„Primele amintiri au fost acelea cum trecea Prutul cu tatăl său, preotul Dimitrie, și acolo găseau oameni ce vorbeau aceeași limbă cu ei, iar satul se numea tot Grozești, povestește dna N. Bogos-Manuilă. De asemenea, îmi povestea despre călătoriile ce le făcea la Iași, fiind însoțit de tatăl și de nașul său, părintele Nicolae Verdeș. Această dragoste de neam își are rădăcinile în arborele genealogic al familiei Bogos. Așa, precum mi-a povestit tata, că există un act emis de consistoriul din Chișinău, în 1832, în care se specifică faptul că preotul Emanoil Bogos, străbunicul tatălui meu, născut la Gangu-ra, pe Botna, jud. Tighina, în

anul 1790, nu cunoștea decât „slova românească”. La începuturile vieții a pornit pe urmele tatălui său și a urmat seminarul de la Chișinău.”

Dar destinul vieții avea să-l poarte mai departe pe altă cale – cea a întregirii neamului. Îndrumat de tatăl său, care-i spunea că trebuie să facă dreptul, să fie jurist, avocat ca să poată apăra drepturile moldovenilor în tribunalele rușilor, după absolvirea seminarului pleacă la Varșovia, unde urmează facultatea de drept. Este interesantă lucrarea sa de diplomă „*Statele Unite ale Europei*”, lucrare ce a fost premiată și care e actuală și în zilele noastre. Mulți ani mai târziu, un procuror al Curții de Apel Chișinău a fost impresionat când a văzut la Facultatea de Drept a Universității din Varșovia, unde studia, o placă din marmoră pe care era menționat numele unui basarabean, ca și el, „Dimitrie Bogos”, premiat pentru lucrarea lui de diplomă „*Statele Unite ale Europei*”. Susținând cu succes respectiva lucrare, Dimitrie Bogos este declarat, în iulie 1914, licențiat în drept.

În acea perioadă izbucnește deja Primul Război Mondial și proaspătul absolvent al Universității din Varșovia este trimis la Sankt-Petersburg, la școala de iunker, din care, din cauza situației excepționale, iese după trei luni cu gradul de „paporčik”. Timp de trei ani de război

ajunge la gradul de căpitan în armata rusă țaristă, fiind ofițer de Stat-Major.

Din 1917, începe activitatea legată de Basarabia, fiind un apărător și promotor prin excelență al cauzei naționale, al culturii și limbii române. În cartea sa „*La răspântie*”, Dimitrie Bogos scrie referitor la discuțiile cu unii profesori de la seminar, susținând existența unei singure limbi – celei române, vorbite de populația Basarabiei, cea a Vechiului Regat, din Transilvania

că, nu moldovenească”. Și el a accentuat univoc: „Ori moldovenească, ori românească este același lucru”, cu toate că se aștepta la multe neplăceri. Deci, la începutul secolului nostru au fost aceleași probleme, ca și astăzi, în privința limbii.

La sfârșitul lunii octombrie 1917, D. Bogos se include activ în procesul de organizare a armatei naționale. Primele unități pur naționale din Basarabia au fost cohortele.

Dimitrie Bogos este desemnat de Sfatul Țării în funcția de șef de Stat-Major al Armatei Moldovenești și alege ca reședință localul în care își avea sediul biroul de organizare a Sfatului Țării”. La 14 ianuarie, este întâmpinată cu bucurie armata română ce intra în Chișinău.

Ideea lui a fost că trebuie să fie adunați toți moldovenii din

și Bucovina. Profesorii, care susțineau contrariul, inclusiv cei de literatură, la o festivitate școlară, când s-a cântat o sârbă, au strigat „încetați de a mai cânta această muzică, căci este muzică românească”.

Rusia în regimente naționale moldovenești. Și compune, în acest context, o poezie cu un mesaj clar: „*Veniți, apărători ai țării!*”:

(Continuare în pag. 9)

Un primar care și-a eliberat orașul

(Sfârșit. Început în pag. 8)

Veniți, căci sfânta zi a răsărit.
E ziua mare a reînălțării
Drapelului de gloanțe
zdrențuit,
Veniți din toate unghiurile
zării
Să cucerim ce-avem de cu-
cerit!

Poezia face parte din discursul rostit la Congresul ce a avut loc la Bălți în ziua de 19 noiembrie 1917.

Această chemare trece ca un fir roșu și prin alte lucrări și articole semnate de Dimitrie Bogos, inserate și în cartea sa „*De la Basarabia rusească la Basarabia românească*”, București, 1923.

„Acum vă chemăm la conștiință națională: aduceți-vă aminte că sunteți Români! Uitați-vă cu tot neamul vostru; faceți o familie mare; îmbogațiți-vă și trăiți în fericire, ca să vă privească lumea întreagă ca pe o nație puternică. Basarabeanule! Eu știu că-ți place cinstea!

Atuncea – trezește-te, parcă ești român, *dă mâna cu frații tăi de pe pământul românesc pentru unire și fericire!* Numai tu, basarabeanule, te-ai lăsat tare în urmă de la tradițiile tale strămoșești. Nu te cunosc; parcă tu erai odinioară mândria lui Ștefan cel Mare! Unde sunteți voi în ziua de azi, mazili-basarabeni, cei mai voinici călărași ai neamului nostru? Toți la iveală, toți la unire cu neamul nostru, căci numai unirea ne va scăpa de robia dușmanului.

Căpitan D. Bogos. 6 februarie 1918”.

Dimitrie Bogos a avut marele merit de a înlesni joncțiunea celor două armate, română și moldovenească, proces

început la 13 ianuarie 1918.

La 5 ianuarie 1922 Dimitrie Bogos este numit ministru Secretar de Stat pentru problemele Basarabiei în guvernul condus de Take Ionescu.

Membru marcant al Partidului Național Țărănist, condus de Iuliu Maniu, în anii 1931 -1933 a fost primar de Chișinău și el, seminaristul de odinioară, a luat în primire

ție publică. În perioada anilor 1918 – 1920 a îndeplinit funcția de prefect al județului Lăpușna, a fost, de asemenea, deputat în trei legislaturi din partea Partidului Național Țărănesc.

În cronică vieții lui sunt și alte activități-cheie care nu pot fi trecute cu vederea. A fost președinte al Societății Ofițerilor din fosta Armată a Republicii Democratice Mol-

A participat la eliberarea Basarabiei în timpul celui de al Doilea Război Mondial.

În 1941, scrie cerere să fie înrolat în armata română și participă personal la eliberarea Basarabiei. Ca demnitar de stat și ca etate, ar fi putut ușor evita plecarea pe front, dar conștiința lui nu se împăca cu gândul că Basarabia poate să se afle sub călcâi străin. Fotografia lui împreună cu Ștefan Holban a fost făcută deja în Chișinăul eliberat. Fostul primar de Chișinău a eliberat urbea cu arma în mână.

În anii celui de-al Doilea Război Mondial a activat în Centrul de Informații „H” al Armatei Române. În campania Armatei Române de pe frontul din vest, D. Bogos a participat la luptele de eliberare a Transilvaniei de Nord de sub ocupația hortystă. Alte detalii despre activitatea lui D. Bogos de după 23 august 1944, rămân, deocamdată, necunoscute pentru noi.

Ultimul domiciliu l-a avut în București, unde a decedat la 14 mai 1946. În 1950, în timpul masivelor arestări operate de regimul comunist din România, la 5 mai D. Bogos a fost căutat de organele securității, care nu s-au lăsat convinse decât după prezentarea actului de deces.

Distincții românești: „*Regele Ferdinand*”, clasa I; „*Steaua României*”, în grad de Comandor; „*Coroana României*”, în grad de Comandor; „*Vulturul României*”, în grad de Ofițer; medalia „*Peleş*” etc.

Din cartea „Basarabia necunoscută”, variantă prescurtată.

orașul adolescenței sale. Nu era ușor de făcut față lucrurilor, deoarece, ca de obicei, pentru lucrările publice niciodată nu sunt suficiente fonduri. Dar studiile lui juridice, îmbinate cu spiritul organizatoric aproape de cel al militarilor, l-au înzestrat cu calități deosebite de edil al orașului, păstrat în memoria orașenilor și-n actele de arhivă drept un bun gospodar. Or, aceste calități fac parte din același arbore genealogic proslăvit, un strămoș din dinastia Bogos fiind în secolul XVII pârcălab de Lăpușna, precum și alți dregători de pe la curțile domnitorilor.

Funcția de primar de Chișinău nu a fost unica lui func-

dovenești, președinte al Ligii Cetățenești, președinte al Societății Ziariștilor Profesioniști.

Publicist foarte dotat, a colaborat la ziarul „*România nouă*”, la revista „*Viața Basarabiei*”, precum și la alte publicații. Autor al unor studii cu caracter istoric: „*La răspântie*”; „*Moldova de la Nistru în anii 1917—1918*” (Chișinău, 1924). A publicat în același gen mai multe articole în revista „*Viața Basarabiei*”: „*Să pășim pe calea înaintașilor*”; „*Basarabia și negocierile de la Riga*” etc.

În 1936, biografia sa a fost inclusă în ediția *International Reference Library Politios and Political Parties in Romania* (Londra).

Alexandru Bălan ar putea face revoluție în aviație

Un tânăr moldovean ar putea face revoluție în aviație. A inventat un dispozitiv antiexplozie și unul antitraumă pentru avioane, numite SIA-AB Technology. Este vorba de Alexandru Bălan, originar din Cojușna, absolvent al Universității Tehnice din Moldova, care studiază, actualmente, aeronautica la Universitatea din Helsinki, Finlanda. A făcut publice invențiile sale la diverse prezentări din Moldova și de peste hotare. Acestea protejează pasagerii de traume în caz de accident aviatic și împiedică explodarea avionului avari.

Cu 30 de ani în urmă, NASA a încercat să inventeze un sistem antitraumă și antiexplozie

dar nu a dus proiectul până la capăt. Astăzi, Alexandru Bălan susține că a inventat dispozitivele care funcționează perfect. Sistemul antiexplozie transformă compoziția combustibilului fiind evitată explozia, iar sistemul anti-traumă protejează pasagerii de fracturi prin eliminarea unui lichid, care se transformă în spumă. Astfel, lichidul acționează ca un scut de protecție. Alexandru spune că a lucrat aproape șapte ani la elaborarea dispozitivelor.

L-a inspirat tatăl său, pilot de profesie, care nu mai este în viață, căruia îi va fi recunoscut pentru toată viața că l-a îndrumat în sfera aeronauticii.

Alexandru Bălan spune că a investit foarte mulți bani în proiect, dar așteptările au fost cele scontate, fiindcă mai multe companii aeriene din S.U.A. și U.E. s-au arătat interesate de invențiile sale. Primul experiment va avea loc într-un deșert din California, unde va fi imitată defectarea unui avion dotat cu dispozitivele inventate de el.

Molecula capabilă să învingă cancerul

Profesorul universitar din Moldova, Aurelian Gulea, a fost premiat cu aur la Salonul de invenție de la Bruxelles pentru sintetizarea moleculelor anticanceroase. Aceste molecule, sintetizate în urma cercetărilor de laborator timp de 20 de ani, pot combate eficient cancerul – boala care provoacă cele mai multe decesuri din lume. „Am creat molecule care să lupte cu cancerul. Sunt de sute de ori mai puternice decât orice medicament existent pe piața din lumea întreagă”, a povestit chimistul.

Aurelian Gulea este specialist în domeniul chimiei anorganice și fizicii, doctor ha-

bilitat în chimie. El a desfășurat o rodnică activitate științifică materializată în zece manuale, inclusiv patru în limba franceză, în peste 350 de lucrări științifice în revistele de specialitate naționale și internaționale, 51 de patente și brevete cu utilizări în biotehnologie, farmaceutică, medicină, industria

alimentară și alte ramuri ale economiei naționale. Munca savantului a fost apreciată cu numeroase medalii de aur și

argint, precum și alte distincții la cele mai prestigioase foruri internaționale de invenție și tehnologii noi.

Tineri inventatori din Moldova vor pleca în S.U.A.

Metode noi de curățare a aerului, a produselor petroliere sau de clonare a ciupercilor. Inovațiile nu aparțin unor savanți consacrați, ci unor elevi din clasele liceale. Tinerii și-au prezentat invențiile la cea de-a doua ediție a Concursului național de știință și inginerie „Mold SEF-2014”.

La actuala ediție a concursului au participat 70 de elevi care au prezentat 47 de proiecte. Câștigătorii concursului au primit diplome și premii.

Valeriu Tarlapan este din orașul Bălți. La doar 16 ani, tânărul a inventat o modalitate prin care poate câștiga bani din nimic. Valeriu știe să producă materiale de construcție din deșeuri. „Vă prezint noul material de construcție, făcut din sticlă și alte deșeuri. În principiu, se pot face bani din deșeuri, iar asta ar contribui la îmbunătățirea situației economice și ecologice din țară”, a declarat Valeriu Tarlapan.

Tinerii inventatori susțin că micile lor descoperiri pot schimba lumea. „Noi am inventat o metodă de economisire a

energiei electrice prin generarea acestora în interiorul transformatorului. Este o idee nouă, pe care noi vrem s-o implementăm în practică în centralele electrice mari”, a spus Ion Gavrița, elev din Chișinău.

La rândul său, Vasile Potoraș, din Chișinău, spune că a elaborat un dispozitiv care filtrează apa din benzină. „Aceasta este o problemă complicată, care persistă în întreaga lume, dar eu am decis că ea poate fi

rezolvată cu ajutorul a trei filtre”, concretizează tânărul participând la concurs.

Acești trei tineri inventatori, deținători ai Premiului Mare vor participa, în perioada 11-16 mai, la Concursul Internațional Intel ISEF din S.U.A., Los Angeles, California.

Moldovenii - printre cei mai buni inventatori

Știați că moldovenii sunt considerați buni inventatori? Dar multe dintre „ideile noastre revoluționare” rămân la nivel de idei, sau chiar dacă sunt realizate, stau uitate undeva pe rafturile timpului. Anume acesta este destinul multor invenții ale savanților moldoveni, considerați printre cei mai harnici la acest capitol. O spun statisticile internaționale.

Există totuși domenii în care invențiile, în 90 la sută

dintre cazuri, se nasc din necesitate și ajung să fie solicitate nu numai pe piața locală, dar și cea externă. Și acesta este domeniul mecanizării agriculturii. Așa a ajuns profesorul Ion Hăbășescu, împreună cu echipa sa de la Institutul de Tehnică Agricolă, să scoată la lumina zilei până la 300 de invenții, începând cu sape motorizate, utilaje pentru zootehnie, sisteme de încălzire cu biomasă, până la stropitori mecanizate.

Lecții anticorupție la Ceadâr-Lunga

Ofițerii Direcției Generale Teritoriale „Sud” a C.N.A. s-au aflat recent în vizită la Centrul medicilor de familie din or. Ceadâr-Lunga, unde au desfășurat o acțiune de sensibilizare anticorupție.

Seminarul cu tematica „Corupția în domeniul medicinei. Respectarea prevederilor codului deontologic al lucrătorului medical” a avut drept scop cultivarea intoleranței față de

fenomenul corupției în domeniul medicinei.

Astfel, angajații instituției medico-sanitare au abordat împreună cu ofițerii CNA subiecte precum istoricul evoluției corupției, C.N.A. – atribuții și competențe, corupția în medicină - statistici, Codul de etică al lucrătorului medical.

Cei prezenți la seminar au fost familiarizați cu metodele de prevenire și combatere a corupției, precum și cu consecințele comportamentului corupțional.

Amintim, că lecțiile anticorupție fac parte din Planul de acțiuni al C.N.A. privind sensibilizarea societății față de riscurile corupției.

Pretins avocat cercetat penal pentru corupere pasivă

Un pretins avocat a fost reținut de către ofițerii D.G.T. „Sud” a C.N.A. fiind suspectat de corupere pasivă. Acesta ar fi pretins 600 euro de la denunțator sub pretextul că ar putea influența și că l-ar putea determina pe președintele judecătorei Comrat să emită o sentință de achitare în privința ultimului. Menționăm că denunțatorul era acuzat de încălcarea regulilor de securitate a circulației și risca o amendă

de până la 6000 lei sau muncă neremunerată în folosul comunității.

În rezultatul măsurilor speciale de investigație, „apărătorul” a fost reținut în flagrant delict după primirea sumei de 600 euro. Astfel, a fost pornită o cauză penală în baza art. 326, al. 1, Cod penal.

Dacă va fi găsit vinovat, acesta riscă până la 5 ani de închisoare sau amendă de până la 60 000 lei.

Avocat din capitală reținut cu aproape 16 000 de euro

Un avocat din Chișinău a fost reținut de ofițerii C.N.A. și procurorii anticorupție, fiind suspectat de trafic de influență. Acesta a fost prins în flagrant după primirea a 15 700 de euro. Potrivit denunțatorului, avocatul i-ar fi cerut această sumă, susținând că are

influență asupra unor angajați ai Centrului pentru combate-

rea traficului de ființe umane și că-i poate determina să mușamalizeze un dosar pornit pe numele declarantului.

Operațiunea de reținere a avut loc într-un local din Chișinău, iar în timpul flagrantului avocatul a încercat să scape de bani, aruncându-i pe podea.

În cadrul aceluiași dosar, a mai fost reținută o persoană care ar fi extorcat de la denunțator 5000 de euro pentru a-l

ajuta să scape de răspundere penală.

În prezent, ambele persoane sunt cercetate penal pentru trafic de influență și riscă de la 3 la 7 ani de închisoare cu amendă în mărime de la 500 la 1.500 unități convenționale.

De la începutul anului, C.N.A. și procurorii anticorupție au pornit cinci dosare penale în care sunt vizați avocați.

Fost primar – după gratii

Fostul primar al unei localități din raionul Taraclia a fost condamnat la închisoare, fiind învinuit de depășirea

în mărime de 92 mii lei, fostul edil i-a stabilit câștigătorului licitației o taxă de arendă cu mult diminuată. Astfel, la încheierea contractului cu persoana fizică, desemnată câștigător al licitației, fostul primar a stabilit o plată de arendă anuală de 17 mii de lei. În consecință, acesta a cauzat administrației publice locale daune estimate la aproximativ 140 mii de lei.

Fostul primar a fost condamnat la cinci ani de închisoare. Prin aceeași sentință, a fost dispusă încasarea de la inculpat în beneficiul administrației publice locale a sumei integrale a prejudiciului cauzat. Sentința este cu drept de atac.

Evadat din arest la domiciliu

Judecătoria Buiucani a decis prelungirea mandatului de arest cu 25 zile pentru unul dintre oamenii de afaceri care figurează în dosarul FISC. Acesta, împreună cu un alt afacerist și un angajat al I.F.P.S., au fost reținuți de C.N.A. într-un dosar de corupere, spălări de bani și trafic de influență, în februarie 2014.

În privința celui de-al doilea businessman a fost aplicat arestul la domiciliu, iar acesta nu poate fi de găsit acasă. Ofițerii C.N.A. întreprind toate măsurile necesare pentru localizarea persoanei evadate de la domiciliu. Mai mult decât atât, aceștia au înaintat un demers în vederea schimbării măsurii de reprimare

din arest la domiciliu în arest.

Angajatul I.F.P.S. rămâne în continuare în custodia C.N.A..

Amintim că, investigațiile C.N.A. în dosarul FISC îi vizează

pe șeful-adjunct al unei Direcții din cadrul Inspectoratului Fiscal Principal de Stat și doi preținși oameni de afaceri, toți trei fiind învinuiți că au extorcat de la un agent economic 135 mii de dolari și 100 mii de lei.

Populația de albine în descreștere dramatică

Încă un lucru care trebuie să ne îngrijoreze în cel mai serios mod

Deși asupra acestui fenomen s-a atras atenția, în mod deosebit, cu ceva timp în urmă, marea extincție de albine la nivel global devine din ce în ce mai îngrijorătoare. Un mare deficit de albine poate afecta în mod dramatic creșterea și dezvoltarea diferitelor culturi

care depind de acestea ca polenizatori naturali. Rezultatele cercetărilor recente cu privire la acest fenomen, au stabilit cât de grav este deficitul de albine în Europa, inclusiv în Republica Moldova.

Pentru o polenizare eficientă a culturilor și florilor spontane sunt necesare 450-500.000

familii de albine. Însă în Republica Moldova există doar 150.000 familii de albine. Potrivit președintelui Asociației apicultorilor din Moldova, Ștefan Condrațiu, acum în Republica Moldova sunt mai puține albine decât în anii '80.

„În anii '80, în Moldova erau circa 400.000 de familii de albine. Pe atunci fiecare gospodărie colectivă avea o normă de albine pentru polenizarea eficientă. Către sfârșitul anilor '90, numărul albinelor în Moldova s-a redus dramatic, la 80.000. În 2005, am început să dăm alarma, au fost instituite programe de susținere a apiculturii și acum numărul familiilor, practic, s-a dublat”, a comunicat Ștefan Condrațiu,

Liderul apicultorilor a mai precizat că ramura apiculturii nu este susținută pe deplin de autoritățile din țară, iar programele de subvenționare sunt anevoioase pentru oameni. În pofida acestui fapt, apar mai

mulți apicultori tineri, care știu că mierea de albine poate fi exportată pe piața europeană.

BBC susține că în ultimii ani populația de albine este în scădere în mai multe state ale lumii, printre cauze fiind utilizarea pesticidelor și bolile. În studiul efectuat în 42 de țări, publicat luna aceasta, cercetătorii au constatat că între anii 2005 și 2010, cererea pentru așa-numitele „servicii de polenizare” a crescut aproape de cinci ori mai repede comparativ cu oferta de albine. În Marea Britanie, cercetătorii estimează că în prezent numărul de stupi existenți este suficient doar pentru a acoperi un sfert de cerere. Acest lucru înseamnă că în anumite zone ale Europei cerințele pot fi acoperite, în cele mai bune cazuri, în proporție de 25-50% din albinele necesare pentru polenizare. Mai mult de jumătate dintre țările studiate au deficit de albine.

Apariția timpurie a unei catastrofe a putut fi evitată datorită polenizatorilor sălbatici – bondarii, albinele sălbătice din familia Syrphidae etc. – care au preluat „inițiativa” și au mai diminuat din efectele lipsei al-

binelor pentru polenizare. Asta e vestea bună. Vestea proastă este însă că oamenii de știință au puține date concrete cu privire la numărul albinelor sălbătice și obiceiurile lor de polenizare. Mai rău, albinele sălbătice ar putea fi supuse aceluiași risc de dispariție existent în cazul albinelor lucrătoare. Studiile recente au demonstrat că Europa se confruntă cu un declin pe scară largă în rândul polenizatorilor sălbatici, apărut în urma combinației dintre intensificarea agriculturii, degradarea habitatului natural, răspândirea de boli și paraziți precum și schimbările climatice.

Dispariția albinelor va genera o criză uriașă, căci albinele nu produc doar miere, existența lor fiind crucială pentru industria alimentară globală. O treime din ce consumăm depinde de polenizarea realizată de albine,

În același timp, și mierea este benefică pentru sănătate. Acest produs natural conține numeroși antioxidanți - caracteristică importantă pentru oameni. În plus, aceasta are efecte antiinfecțioase și este folosită pentru vindecarea mai multor maladii.

Abonarea 2014

Continuă abonarea pentru anul 2014 la revista științifico-metodică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ” și la ziarul „FUNCȚIONARUL PUBLIC”, publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „Administrarea Publică” apare trimestrial.
Costul unui abonament:
3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei.

Ziarul „Funcționarul Public” apare de 2 ori pe lună.
Costul unui abonament:
3 luni - 37 lei 80 bani; 6 luni - 75 lei 60 bani.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Mihai MANEA - șef secție
Ion AXENTI - secretar responsabil
Sergiu PÎSLARU - redactor
Vitalie NICA - redactor

A DRESA ANOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.
Ziarul apare de două ori pe lună.
Indice 67919.
Coli de tipar 1,5. Tiraj: 370.
Dat la tipar 31.03.2014

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” -
publicație a Academiei de Administrare Publică